

Dragoș Nicolae COSTESCU

Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului: aprilie-iunie 2015

Dreptul la viață privată și de familie. Libertatea de exprimare

*Art .8 și Art. 10 din Convenție
Marea Cameră, Hotărârea din 16 iunie 2015
Delfi c. Estoniei*

Situația de fapt

Delfi AS, deținătorul unui portal de știri din Estonia, a publicat în ianuarie 2006 un articol cu privire la preconizata distrugere de către un operator de transport naval public a unor așa-numite „drumuri de gheață” pe mare, prin spargerea gheții pentru a face posibilă navigația maritimă. Astfel de „drumuri de gheață” pot fi folosite pe durata iernii pentru a lega Estonia continentală de unele dintre insulele sale. Într-o singură, zi articolul a contabilizat în secțiunea de forum peste 185 de comentarii. Pe 9 martie 2006, avocații unuia dintre membrii Consiliului de Administrație al companiei acuzate în articol au solicitat site-ului să elimine 20 dintre comentarii pe care le considerau ofensatoare și au cerut despăgubiri în valoare de 32.000 euro. În aceeași zi, administratorii site-ului Estonian au eliminat comentariile. Pe 23 martie 2006, reprezentanții Delfi au anunțat avocații companiei de transport și pe membrul Consiliului de Administrație că au șters comentariile ofensatoare, dar că refuză să plătească suma solicitată.

Astfel, în aprilie 2006, compania de transport a deschis un proces pe fond. În 2007, instanța de fond a considerat că portalul Delfi nu poate fi responsabil pentru comentariile postate de utilizatori. Judecătorii au considerat că există o diferență clară între secțiunea jurnalistică a site-ului și zona de comentarii, astfel că site-ul nu poate fi considerat publisher-ul comentariilor și nu are obligația să monitorizeze și să modereze comentariile. O relevanță majoră în această cauză a avut-o soluția instanțelor estoniene care au considerat inaplicabile, în beneficiul Delfi AS, limitările de răspundere stabilite pentru *intermediari* prin normele interne care transpuneau Directiva 2000/31 EC privind anumite aspecte juridice ale serviciilor societății informaționale, în special ale comerțului electronic, pe piața internă (Directiva privind comerțul electronic). În limbajul Directivei, intermediarii sunt acei furnizori de servicii ale societății informaționale a căror activitate se rezumă la simpla transmitere sau stocare a informației furnizate de destinatarii serviciilor lor. Limitarea de răspundere a intermediarilor înseamnă, în esență, că intermediarii nu răspund pentru conținutul nelegal al informației stocate ori transmise câtă vreme nu au control asupra, ori cunoștința, despre conținutul informației respective.

În octombrie 2007, sentința de fond a fost casată de o curte de apel care a decis rejudecarea procesului pe fond. Decizia a fost contestată la Curtea Supremă care însă a respins contestația. Astfel că, în iunie 2008 o altă instanță a decis, pe fond, că Delfi este responsabilă pentru comentariile publicate, că site-ul poate fi considerat publisher-ul comentariilor, nefiind suficient faptul că publicația online are un disclaimer care precizează că sunt interzise comentariile ofensatoare și că nu este de ajuns sistemul automat de filtrare a comentariilor.

După decizia de fond, site-ul a pierdut procesul și în apel, și în recurs. Curtea Supremă din Estonia a constatat că site-ul a fost furnizor de servicii pentru publicul larg și nu un serviciu tehnic. Mai precis, un utilizator nu avea posibilitatea să șteargă comentariile postate, utilizatorii aveau doar posibilitatea să raporteze comentariile ofensatoare. În consecință, Delfi AS nu a beneficiat de limitarea de răspundere aplicabilă doar intermediarilor, cu privire la conținutul informației transmise ori stocate. Curtea Supremă a reținut astfel că deținătorul portalului de știri trebuie considerat un profesionist în domeniu, asemănător unui editor de presă scrisă.

După epuizarea procedurii în justiție interne din Estonia, compania care deține portalul Delfi a formulat o acțiune la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, susținând că decizia judecătorilor reprezintă o ingerință a statului în libertatea de exprimare, dar și că Directiva Uniunii Europene 2000/31/CE cu privire la comerțul electronic ar fi scutit-o de responsabilitatea comentariilor postate.

Motivarea și soluția Curții

Curtea nu analizează dacă soluția reținută de către instanțele interne ale statului pârât este în conformitate cu legislația internă a aceluia stat, ci dacă soluția reținută încalcă sau nu Convenția. Astfel, CEDO a constatat că, într-adevăr, a existat o ingerință a libertății de exprimare, dar acesta a fost prevăzută de lege. CEDO a mai precizat că art. 10 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului autorizează ingerințele în libertatea de exprimare în scopul de a proteja reputația terților, dacă astfel de ingerințe păstrează un raport de proporționalitate analizat din perspectiva circumstanțelor particulare ale cauzei. Astfel, aceasta a reținut ca soluția pronunțată în cauză de instanțele naționale reprezintă o ingerință în dreptul la liberă exprimare al Delfi AS, analizând așadar ulterior dacă ingerința încalcă prevederile Convenției, respectiv dacă ingerința a fost *prevăzută de lege*, dacă a avut un scop legitim și respectiv, dacă a fost *necesară într-un stat democratic*.

Cu privire la primul aspect, decizia instanțelor estoniene a fost întemeiată pe prevederile legale generale care interzic oricărei persoane cauzarea de prejudicii oricărei alte persoane printr-un fapt ilicit. Aceste prevederi au fost considerate suficiente de către CEDO pentru îndeplinirea primei condiții, aceea a *legalității ingerinței*. Cu privire la caracterul previzibil al normei legale, Curtea a punctat faptul că, în calitate de editor profesionist, deținătorul portalului de știri trebuie considerat ca fiind familiarizat cu legislația și jurisprudența relevante în astfel de cazuri, având totodată acces facil la consultații juridice în astfel de probleme.

Întrucât a avut ca scop protejarea reputației și a drepturilor unei persoane, ingerință în dreptul la libera exprimare al reclamantului a fost considerată ca având un *scop legitim*. Analiza celui de-al treilea pas al testului – necesitatea ingerinței într-un stat democratic – a pornit de la constatarea faptului ca în cauza sunt puse în balanță dreptul la respectarea vieții private și a reputației prevăzute de art. 8 din Convenție și dreptul la libera exprimare prevăzut de art. 10 din Convenție. Pornind de la această constatare, Curtea a determinat că analiza cazului concret, în lumina practicii anterioare, trebuie realizată pe următoarele coordonate: contextul în care comentariile au fost postate pe website-ul reclamantului Delfi AS, măsurile aplicate de către acesta pentru a preveni sau elimina comentariile defăimătoare, răspunderea autorilor comentariilor și consecințele soluției pronunțate de instanțele naționale. În privința contextului comentariilor CEDO spune, în decizie, că articolul publicat de site-ul Delfi era unul de interes public și a fost echidistant, dar că administratorii publicației online puteau să prevadă faptul că acest articol va genera un număr mare de comentarii și un număr consistent

de comentarii negative care ar putea prejudicia imaginea companiei de transport naval, precum și riscul ca prin aceste comentarii să fie depășite „granițele criticii acceptabile, atingându-se nivelul insultei gratuite și al discursului urii”.

Mai mult, Curtea a statuat că discursul care este incompatibil cu valorile proclamate și garantate de Convenția nu este protejat de art. 10 în temeiul art. 17 al Convenției. Această idee presupune că deținătorul website-ului avea obligația de a supraveghea comentariile din secțiunea dedicată a website-ului. Existența acestei obligații nu putea fi însă reținută decât în baza calificării anterioare a Delfi AS ca furnizor de conținut și nu intermediar, intermediarii neavând o obligație generală de a monitoriza conținutul informației stocate ori transmise, calitatea de intermediar ce a fost însă stabilită prin decizia instanțelor interne estoniene în temeiul reglementărilor interne aplicabile. Curtea a apreciat în acest caz că, controlul asupra informației exclude calitatea de intermediar.

În privința *răspunderii autorilor comentariilor*, Curtea a reținut astfel dificultatea identificării celor care postează comentarii, însă a statuat că acceptarea de către deținătorul website-ului de comentarii din partea unor utilizatori neînregistrați ar trebui văzută drept o asumare a unei răspunderi pentru acele comentarii. În plus, ușurința cu care un volum mare de date este publicat pe Internet implică și dificultatea identificării afirmațiilor cu caracter defăimător la adresa unei persoane și a autorilor lor. Mai mult, CEDO mai precizează și că administratorii publicației online puteau să se asigure că nu vor fi publicate comentarii defăimătoare sau jignitoare, putând lua drept măsuri obligativitatea ca utilizatorii să se înregistreze și doar după aceea să poată posta. O altă măsură ar fi putut fi aceea ca administratorii site-ului să modereze comentariile înainte ca acestea să fie publicate.

Astfel, instanța europeană a decis că publicația estoniană este responsabilă pentru comentariile cititorilor și că este publisher-ul acestora, astfel că judecătorii din Estonia au judecat corect când au decis penalizarea site-ului pentru publicare de comentarii defăimătoare.

Dreptul la viață

Art. 2 din Convenție

Marea Cameră, Hotărârea din 25 iunie 2015

Lambert și alții c. Franței

Situația de fapt

Reclamanții în speță sunt părinții și frații lui Vincent Lambert, în vârstă 38 de ani, căsătorit, care în urma unui accident de motocicletă a fost diagnosticat cu tetraplegie. Deși Vincent este handicapat grav, având leziuni cerebrale, acesta se află în viață, chiar dacă într-o stare de conștiință minimală, putând respira singur și nefiind ținut în viață de niciun dispozitiv medical. Alimentația acestuia se realizează pe cale orală (printr-o sondă alimentară, în anumite momente ale zilei). Totuși, în urma unei „proceduri colegiale” prevăzute de legea *Leonetti* – referitoare la drepturile pacienților și sfârșitul vieții – medicul lui Vincent a decis, la 11 ianuarie 2014, să-i întrerupă nutriția și hidratarea începând cu 13 ianuarie 2014. Această decizie a fost contestată de părinții lui Vincent, precum și de un frate și o soră ai acestuia. Soția lui Vincent împreună cu alți frați ai săi s-au opus contestației. Pe perioada judecării

contestației, decizia medicului a fost suspendată. Consiliul de Stat, bazându-se în special pe un raport de expertiză al unuia dintre medicii consultați, a stabilit printr-o hotărâre definitivă că decizia din 11 ianuarie 2014, prin care urma să fie întreruptă nutriția și hidratarea lui Vincent, este legală. Consiliul de Stat a considerat că nutriția și hidratarea lui Vincent prin utilizarea sondei alimentare reprezintă o înverșunare terapeutică nerezonabilă.

Decizia Consiliului de Stat putând fi pusă în executare în orice moment, părinții lui Vincent, împreună cu un frate și o soră a acestuia (reclamanții), s-au adresat CEDO cu o cerere, în numele lui Vincent și în nume propriu. Astfel, în numele lui Vincent, părinții, un frate și o soră a acestuia au denunțat hotărârea prin care alimentația și hidratarea acestuia urmau să fie oprite, considerându-le contrare dreptului său la viață (art. 2 din Convenție), interdicției tratamentelor inumane și degradante (art. 3 din Convenție) și dreptului său la integritate fizică (art. 8 din Convenție). Ei au invocat și o violare a art. 3 din Convenție pentru faptul că, începând din octombrie 2012, Vincent Lambert a fost privat de kinetoterapie și de reeducarea deglutiției. Ca și în procesul care a avut loc în fața tribunalelor franceze, soția lui Vincent, precum și o parte dintre ceilalți frați ai lui, s-au opus introducerii acestei cereri la CEDO, susținând că Vincent s-ar fi exprimat în sensul de a nu dori să trăiască în condițiile în care se găsește el în prezent. În nume propriu, părinții, fratele și sora lui Vincent au denunțat hotărârea prin care alimentația și hidratarea acestuia urmau să fie oprite, considerându-le contrare dreptului lor la viață (art. 2 din Convenție). Ei au indicat lipsa clarității și preciziei legii *Leonetti* și au contestat procedura colegială în urma căreia a rezultat decizia medicului lui Vincent de a-i opri hidratarea și nutriția.

Motivarea și soluția Curții

Sub aspect procedural, Curtea a concluzionat că reclamanții, respectiv părinții lui Vincent Lambert, nu au calitatea de a ridica în numele și în locul lui Vincent Lambert plângerile pentru încălcarea art. 2, 3 și 8 din Convenție. CEDO admite că un terț poate depune aceste plângeri doar atunci când reprezintă interesele unei persoane decedate, însă nu este cazul în speță, în consecință plângerile părinților săi nu pot fi admise. Cu toate acestea, Curtea a decis că va examina toate aspectele de fond ridicate de acest caz, în conformitate cu art. 2 al Convenției, apreciind că reclamanții, în calitate de apropiați ai lui Vincent, se pot plânge de o violare a dreptului lor la viață privată, dat fiind faptul că „este sigur că dacă hidratarea și alimentația artificială ar trebui oprite, decesul acestuia ar surveni într-un timp scurt” (§115).

În motivarea deciziei sale, Curtea subliniază că „acest caz nu este legat de problema eutanasiei, ci de decizia de a sista tratamentele care susțin în mod artificial viața”. Curtea a observat că nu există un consens la nivelul statelor membre ale Consiliului Europei cu privire la retragerea tratamentului și deconectarea de la aparatele prin care sunt menținute în viață anumite persoane. În acest domeniu statelor trebuie să le fie acordată o marjă de apreciere, nu doar asupra posibilității de a permite sau nu oprirea unui tratament ce menține artificial viața și a modalităților de punere în practică, dar și cu privire la modul în care se stabilește un echilibru între protecția dreptului la viață al pacientului și cea a dreptului la respectarea vieții sale private și a autonomiei personale. Această marjă de apreciere nu este totuși nelimitată, Curtea rezervându-și dreptul de a monitoriza respectarea de către stat a obligațiilor sale ce decurg din art. 2.

Curtea notează că „Ghidul asupra procesului decizional legat de tratamentul medical la sfârșitul vieții” al Consiliului Europei abordează aceste aspecte, relevând că alimentația și hidratarea artificială sunt administrate pacientului ca răspuns la o indicație medicală și presupun

alegerea unei proceduri și a unui dispozitiv medical (perfuzie, sonda orală). Ghidul constată în plus că există diferențe de abordare între țări: unii le consideră ca fiind tratamente ce pot fi limitate sau oprite, în condițiile prevăzute de dreptul intern; problemele ridicate sunt cele legate de dorința pacientului și oportunitatea tratamentului, în situația dată. În alte țări, aceste tratamente sunt considerate ca „fiind îngrijiri ce răspund nevoilor esențiale ale persoanei și nu pot fi oprite, decât dacă pacientul, aflat în fază terminală a vieții, își exprimă dorința” (§155).

Mai departe, instanța europeană consideră că dispozițiile legislației franceze (Legea din 22 aprilie 2005), așa cum au fost interpretate de către Consiliul de Stat, constituie un cadru legal suficient de clar, în sensul art. 2 din Convenție, pentru a încadra cu exactitate decizia medicului într-o situație precum cea din prezenta cauză. Curtea concluzionează că „statul a pus în aplicare un cadru de reglementare propriu pentru a asigura protecția vieții pacienților. Consiliul de Stat a constatat că medicul a îndeplinit obligația de a consulta familia și el putea lua în mod legal o decizie, în absența opiniei unanime a acesteia” (§160).

Curtea precizează că în stadiul actual, legislația franceză prevede consultarea familiei, dar nu și organizarea medierii, în cazurile de dezacord între membrii săi. De asemenea, nu se specifică ordinea în care să iau în considerare opiniile membrilor familiei, contrar cu ceea ce este prevăzut în alte state. Astfel, instanța europeană constată lipsa de consens în această privință și consideră că „organizarea procesului decizional, inclusiv desemnarea persoanei care ia decizia finală de a opri tratamentul” (§168), se înscrie în marja de apreciere a Statului. Curtea consideră așadar în acest caz că procedura a fost îndelungată și meticuloasă, dincolo de condițiile stabilite de lege, și apreciază că, „chiar dacă reclamanții nu sunt de acord cu rezultatul ei, această procedură a respectat cerințele prevăzute la articolul 2 al Convenției” (§181).

În consecință, Curtea concluzionează că autoritățile naționale au respectat obligațiile pozitive prevăzute de art. 2 al Convenției, având în vedere marja de apreciere de care ele dispuneau în acest caz. Prin urmare, CEDO a decis, cu 12 voturi contra 5 că nu ar exista o încălcare a art. 2 (dreptul la viață) din Convenția europeană a drepturilor omului în cazul în care ar fi implementată hotărârea Consiliului de Stat de la 24 iunie 2014 prin care a fost autorizată încheierea terapiei de hrănire și hidratare artificială a domnului Lambert.

Dreptul la un proces echitabil

Art. 6 din Convenție

Marea Cameră, Hotărârea din 23 aprilie 2015

Morice c. Franței

Situația de fapt

Reclamantul, în speță, avocatul francez Olivier Morice, a reprezentat-o pe dna Borrel, văduva judecătorului francez Bernard Borrel, al cărui cadavru a fost găsit, la 19 octombrie 1995, la 80 de kilometri de orașul Djibouti. În 1997, ancheta judiciară privind moartea judecătorului Borell a fost atribuită judecătorilor de instrucție M. și L.L.

În iunie 2000 într-un un recurs formulat de dl. avocat Morice și colegul său, Curtea de Apel din Paris a anulat o decizie a judecătorilor M. și L.L., prin care aceștia au refuzat să organizeze o reconstituire la fața locului în prezența părților civile, luându-le astfel cazul celor

doi judecători și însărcinându-l pe judecătorul P. să se ocupe de cazul judecătorului Borell. Ulterior, în septembrie 2000, domnul Morice și colegul său au scris ministrului francez de Justiție pentru a se plânge de deficiențele constatate de către judecătorul P în raportul său, acuzând comportamentul judecătorilor M. și L.L., ca fiind complet în contradicție cu principiile de imparțialitate și corectitudine. Astfel, în perioada imediat următoare într-un articol în ziarul *Le Monde*, au fost publicate extrase din această scrisoare, în articol fiind incluse și declarațiile avocatului Morice, care îi critica aspru pe judecătorii M. și L.L.

Ca urmare a publicării acestui articol, în octombrie 2000 Judecătorii M. și L.L. au depus o plângere penală împotriva directorului *Le Monde*, a jurnalistului care a scris articolul respectiv și a avocatului Morice, acuzându-i de infracțiunea de defăimarea publică a funcționarilor statului. Dl Morice a fost găsit vinovat de justiția franceză și condamnat în recurs în iulie 2008, la 4.000 euro amendă pentru afirmațiile făcute în presă cu privire la doi magistrați, respectiv pentru a fi pus la îndoială imparțialitatea celor doi judecători pe care i-a acuzat că favorizau teoria sinuciderii judecătorului Borrel, care, în opinia avocatului, fusese asasinat.

Ulterior, printr-o hotărâre din 10 noiembrie 2009, Curtea de Casație a respins recursul domnului Morice, concluzionând că limitele admisibile libertății de exprimare în criticile aduse judecătorilor au fost depășite.

Motivarea și soluția Curții

După epuizarea căilor de recurs interne, reclamantul, în speță domnul Morice, a invocat în fața instanței europene art. 6 §1 (dreptul la un proces echitabil) din Convenția europeană a drepturilor omului, afirmând că procesul său nu a decurs în mod corect și imparțial la Curtea de Casație, datorită prezenței judecătorului J.M. în completul de judecată. De asemenea, el a susținut că prin condamnarea sa pentru complicitate la defăimarea funcționarilor statului a fost încălcat art. 10 din Convenție privind libertatea de exprimare.

Cu privire la art. 6, dreptul la un proces echitabil

Întrucât reclamantul, în speță domnul Morice, nu a fost în măsură să facă o cerere de recuzare, nefiind informat înainte de audiere de schimbarea componenței completului de judecată, iar procedura în cauză fiind esențialmente scrisă, Marea Cameră a examinat plângerea din perspectiva noțiunii de „imparțialitate obiectivă” (§66).

Curtea a subliniat contextul foarte special al cazului, privind un avocat și un judecător, ambii implicați în etapa de investigare judiciară a două cazuri de profil înalt: cazul Borrel, în cadrul căruia au fost contestate observațiile domnului Morice și cazul „Scientologia”, care a dat naștere la remarcile publice ale judecătorului J.M. în sprijinul judecătorului M.

Constatând că domnul Morice a fost condamnat în baza unei plângeri făcute de către Judecătorul M., instanța europeană a ținut să precizeze că și în hotărârea Curții de Apel a fost reținută în mod expres o legătură între remarcile domnului Morice în cazul Borrel și evoluția cazului „Scientologia”, concluzionând că aceasta sugerează existența unei animozități personale între Dl Morice și judecătorul M. În plus, judecarea recursului declarat de Morice împotriva acestei hotărâri a fost judecat de un complet al Curții de Casație în care era și judecătorul J.M., acesta nefiind informat că judecătorul va face parte din complet și, prin urmare, nu a avut nicio posibilitate de a contesta prezența lui J.M. în completul de judecată și de a face observații cu privire la problema imparțialității.

Astfel, Curtea a considerat că temerile domnului Morice ar fi putut fi considerate justificate în mod obiectiv și că a existat o încălcare a art. 6 §1 (§92).

Cu privire la art. 10, libertatea de exprimare

Instanța europeană a reținut în mai multe hotărâri ale sale că ziariștii care redactează articole asupra procedurilor judiciare în derulare trebuie să fie atenți să nu treacă peste limitele fixate în scopul unei bune administrări a justiției, cu respectarea prezumției de nevinovăție. În ceea ce privește libertatea de exprimare a avocatului, acesta are o poziție specială în administrarea justiției și, totodată, dreptul de a contribui la dezbaterile de interes public prin intermediul presei, dar nu poate fi pus pe același plan cu jurnaliștii;

Astfel, reclamantul, domnul Morice a invocat dreptul său de a contribui la o dezbatere privind un subiect de interes public. Curtea a considerat că remarcile sale, care privesc funcționarea sistemului judiciar și manipularea cazului Borrel, reprezintă dezbateri de interes public și că publicul ar fi avut un interes legitim de a fi informat cu privire la procedurile penale. Totuși, Curtea a subliniat că avocații nu pot fi echivalați cu jurnaliștii. În timp ce avocații au o poziție specială în administrarea justiției, care îi face martori de prima mână la orice deficiențe, ei nu sunt martori externi cu sarcina de a informa a publicul, dar sunt direct implicați în apărarea clientului. Curtea mai face distincția între susținerile avocatului din sala de judecată și opiniile exprimate în afara acesteia și a arătat că afirmațiile avocatului făcute în sala de judecată justifică un grad ridicat de toleranță la critică, dar în afara sălii avocații trebuie să evite comentariile care reprezintă un atac personal gratuit, fără o legătură directă cu realitatea cazului în care este angajat.

Instanța europeană a mai precizat și că remarcile domnului Morice au fost judecări de valoare și, ca atare, nu au sunt susceptibile de probă, dar cu toate acestea este necesar să aibă o suficientă „bază factuală”. Curtea a constatat că, în cauză, o asemenea bază factuală a existat, constând în faptul că un element important al probei, și anume înregistrarea video făcută în Djibouti, nu a transmisă cu dosarul către noul judecător de instrucție. În plus, după ce caseta a fost dată de judecătorul M., la cererea sa, judecătorului P. acesta din urmă a făcut un anumit număr de observații de fapt, privind în special absența acesteia de sub sigiliu și prezența notei de mână, care arată o anumită prietenie a procurorului din Djibouti cu judecătorul M.

Curtea a considerat de asemenea că declarațiile domnului Morice nu pot fi reduse la simpla exprimare a animozității sale personale în privința judecătorului M., întrucât cazul a implicat și un alt avocat și un alt judecător. În plus, chiar dacă declarațiile domnului Morice reflecta o anumită ostilitate, acestea privesc deficiențe în cadrul unei anchete judiciare, chestiune cu privire la care un avocat ar trebui să poată să atragă atenția publicului.

Subliniind necesitatea de a menține autoritatea sistemului judiciar și de a asigura relații bazate pe respectul reciproc și respect între diferiții protagoniștii sistemului de justiție, Curtea a considerat totuși că în cazul în care exprimarea în public s-ar putea dovedi necesară pentru a proteja o persoană de atacuri grave și nefondate, acest lucru nu ar putea avea drept efect interzicerea exprimării opiniilor, prin judecări de valoare cu o bază factică suficientă și pe chestiuni de interes public cu privire la funcționarea sistemului judiciar. Mai mult, Curtea a luat în considerare natura și gravitatea sancțiunilor impuse și a reiterat faptul că și o amendă relativ mică ar avea în continuare un efect de temere care ar putea împiedica exercitarea libertății de exprimare, sancțiunea care i-a fost impusă domnului Morice având o semnificație importantă, iar statutul său un avocat a fost chiar invocat pentru a justifica o mai mare severitate.

Având în vedere toate aceste aspecte, Curtea a constatat că hotărârea împotriva domnului Morice constituie o ingerință disproporționată în dreptul său la libertatea de exprimare și, prin urmare, există o încălcare a art. 10 Convenție privind libertatea de exprimare.